

Österåkers kommun

Rektorn vid Söraskolan

magnus.haglund@osteraker.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Söraskolan
i Österåkers kommun

Tillsyn i Söraskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Österåkers kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Söraskolan besöktes av Skolinspektionen den 19 februari 2014 och den 20 februari 2014.

Fakta om skolenheten

Söraskolan är en kommunal skola centralt belägen i Österåkers kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass samt grundskola årskurserna 1-9. Vid tidpunkten för tillsynen hade Söraskolan 495 elever. Av dessa går 39 elever i förskoleklassen och 456 elever i grundskolan. I skolan finns också kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper; en internationell klass för nyanlända elever, en tal- och språkgrupp samt en autismspektrumgrupp. Totalt finns det 110 elever i särskilda undervisningsgrupper på skolan. Skolans ledning består av rektor och biträdande rektor. Skolan är indelad i tre enheter som i sin tur är indelade i tre arbetslag vardera. Totalt har skolan nio arbetslag.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik för de nationella ämnesproven i årskurs 3 för läsåret 2012/13 knappt uppnådde 65 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov i matematik. Detta resultat kan jämföras med motsvarande värden för riket som uppgick till knappt 68 procent. I ämnet svenska uppnådde knappt 75 procent av eleverna kravnivån på de olika delproven, vilket är lägre än motsvarande värde för riket som uppgick till drygt 78 procent.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets statistik för de nationella ämnesproven i årskurs 6 för läsåret 2012/13 uppnådde drygt 39 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov i matematik vilket kan jämföras med motsvarande värden för riket som uppgick till knappt 79 procent. I ämnet engelska uppnådde knappt 76 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov i ämnet engelska. Denna siffra kan jämföras med motsvarande värde för riket som uppgick till knappt 87 procent. I ämnet svenska uppnådde drygt 78 procent av eleverna kravnivån på de olika delproven, motsvarande värde för riket uppgick till drygt 82 procent.

Årskurs 9

Av Skolverkets nationella statistik för läsåret 2012/13 framgår att lite drygt 56,2 procent av eleverna i årskurs 9 nådde målen i alla ämnen jämfört med 77 procent i riket. Det genomsnittliga meritvärdet för årskurs 9 var vid samma tidpunkt knappt 185 jämfört med 213 i riket. Knappt 65 procent av eleverna i årskurs 9 var behöriga till yrkesprogram och knappt 64 procent av eleverna var behöriga till högskoleförberedande program på gymnasiet.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens samlade bedömning är att verksamheten i Söraskolan har centrala områden som måste förbättras.

Skolinspektionen bedömer att det finns särskilt allvarliga brister i den särskilda undervisningsgruppen för elever med autismspektrumtillstånd. Skolinspektionens granskning visar att tillräckliga åtgärder inte vidtagits för att följa upp och utveckla verksamheten, framförallt vad gäller elevernas kunskapsresultat. Tillsynen visar också att elevernas behov av särskilt stöd och beslut om placering i särskild undervisningsgrupp inte följs upp och utvärderas. Skolan behöver tydliggöra placerade elevers tillhörighet till ordinarie undervisningsgrupp samt säkerställa att samtliga elever i den särskilda undervisningsgruppen har åtgärdsprogram där elevens behov av att gå i gruppen framgår.

Söraskolan har också brister i sitt systematiska kvalitetsarbete. Av utredningen framgår att skolans personal sammanställer och analyserar skolans resultat och att åtgärder vidtas. Bristen består främst i att skolan inte följer upp sina åtgärder. Tillsynen visar att många nya projekt initieras men inte följs upp eller avslutas. Skolan måste skapa rutiner för att systematiskt följa upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevernas lärande och utveckling. Skolinspektionen vill understryka att ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete är av särskild vikt för skolan med anledning av skolans vikande kunskapsresultat.

Skolinspektionen bedömer också att det finns brister i det pedagogiska ledarskapet på Söraskolan. Bristerna vad gäller det systematiska kvalitetsarbetet och arbetet med särskilt stöd i de särskilda undervisningsgrupperna är rektorns ansvarsområden. Utredningen visar att stora delar av analysarbetet bedrivs av personalen och att utvecklingen av utbildningen, som delegerats till arbetslagsledarna, i praktiken leds av dem och inte rektorn.

Bristerna som beskrivits ovan vad gäller uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet märks även i Söraskolans plan mot kränkande behandling som saknar en redogörelse och utvärdering av föregående års insatser.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal brister som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse och uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Österåkers kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 24 juni 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Bedömning

Österåkers kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att planen mot kränkande behandling även omfattar en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Vidare ska planen innehålla en redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skolinspektionen har granskat Söraskolans plan mot kränkande behandling. Av denna framgår inte hur föregående läsårs åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever genomförts. Om föregående års åtgärder inte tas med i planen förloras möjligheten att följa upp arbetet mot kränkande behandling och utvärdera föregående års insatser. Det kan leda till brister i kontinuitet och kvalitet i arbetet mot kränkande behandling.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans plan mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Österåkers kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att beslut om placering av en elev i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med bestämmelserna och att beslutet följs upp och utvärderas.

Motivering

Av skollagen framgår att särskilt stöd som huvudregel ska ges inom den elevgrupp som en elev normalt tillhör. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Om det finns särskilda skäl får ett beslut om åtgärdsprogram innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp ska fattas av rektor och kan inte delegeras till någon annan i personalen. Beslutet om placering ska, som alla former av särskilt stöd, följas upp och utvärderas.

Enligt rektorn har kommunen valt att organisera de särskilda undervisningsgrupperna så att elever från andra skolor i kommunen, i samband med placering i gruppen, gör ett skolbyte och inte längre har någon annan klassplacering. Rektor på Söraskolan har således ansvar för de elever som är placerade i skolans särskilda undervisningsgrupp.

Vid intervju med rektorn har framkommit att det åtgärdsprogram som innebär att eleven placeras i särskild undervisningsgrupp inte alltid beslutas av rektorn på Söraskolan. För vissa elever beslutas åtgärdsprogrammet av rektorn på den föregående skolan.

Det har genom inkomna signaler till Skolinspektionen, vid lärar- och elevintervjuer samt verksamhetsbesök framkommit att Söraskolans autismspektrumverksamhet (AST-verksamheten) inte är integrerad i den övriga verksamheten på skolan utan fungerar som en separat skola belägen i Söraskolan. Eftersom eleverna i AST-gruppen flyttar från kommunens övriga skolor direkt till AST-gruppen har de inte heller någon annan klasstillhörighet på Söraskolan. Enligt personalen innebär detta bland annat att eleverna i AST-gruppen inte har någon undervisning i större klass i de ämnen där det skulle fungera för dem. Personalen beskriver att en återslussning till elevens tidigare klass eller någon ny klass i Söraskolan i det närmaste helt saknas. Rektor har uppgett att återsluss-

ning "pågår men inte i den omfattning som är vårt mål". Rektorn har också i intervjuer beskrivit att Söraskolans sjunkande studieresultat beror på att eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna inte uppnår målen.

Skolinspektionen konstaterar att undervisning i en särskild undervisningsgrupp är en form av särskilt stöd som, precis som alla former av särskilt stöd, kontinuerligt ska följas upp och utvärderas. Målet med stödet ska vara att eleven kan återvända till sin ordinarie klass. Skolinspektionens bedömer att då inte samtliga elever i den särskilda undervisningsgruppen har åtgärdsprogram som ligger till grund för placering samt saknar ordinarie undervisningsgrupp så riskerar lösningen att bli permanent. Skolinspektionen vill också särskilt framhålla att elever i grundskolan ska få det stöd de behöver för att uppnå målen. Om de inte kan nå målen i grundskolan bör det övervägas om eleven bör placeras i en annan skolf orm.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd för den särskilda undervisningsgruppen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

3 kap. 7, 9 och 11 §§ skollagen.

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Österåkers kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Se till att arbetet är dokumenterat.
- Se till att rektorn leder och samordnar det pedagogiska arbetet och särskilt verkar för att utveckla utbildningen.

Motivering**Systematiskt kvalitetsarbete**

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska genomföras även på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av Skolverkets allmänna råd för det systematiska kvalitetsarbetet (SKOLFS 2012:98) framgår att det systematiska kvalitetsarbetet ska genomföras i en cyklisk process som består av genomförande, uppföljning, analys, planering och därefter genomförande på nytt.

Av intervjuer med rektor, lärare och ingiven dokumentation framgår att Söraskolan har gjort en bra sammanställning av studieresultaten och även till viss del analyserat dessa. Det framgår dock av inlämnad dokumentation och intervjuer med personal att det främst är personalen som genomför dessa sammanställningar och analyser. Personalen har också beskrivit att de när de analyserar skolans resultat kommer med goda idéer, men att de inte får någon respons på förslag och sammanställningar. De beskriver också att skolan inte aktivt arbetat med att vända trenden med nedåtgående studieresultat. Personalen uppger att det är "*många bollar i luften*". Rektorn beskriver att många åtgärder för att utveckla utbildningen påbörjas. Personalen beskriver dock att förändringarna sällan avslutas och följs upp. Skolinspektionen har inte heller av ingiven dokumentation eller i intervju med rektorn fått någon uppgift om att åtgärderna för att utveckla utbildningen följs upp över tid och utvärderas.

Personalen har också i intervjuer berättat om mycket hög personalomsättning inom administration, elevhälsa och inom AST-gruppen även mycket hög sjukfrånvaro. Utvecklingen av verksamheten stannar av då många slutar, enligt personalen.

Det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras enligt rektor genom ett kommungemensamt system. Rektorn tycker inte att systemet är funktionellt och har lyft frågan med huvudmannen. Vid Skolinspektionens granskning av Söraskolans dokument kallat "kvalitetsredovisning" framgår att det saknas identifierade utvecklingsområden kopplade till identifierade brister på skolenheten.

Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att det finns brister i Söraskolans systematiska kvalitetsarbete, framförallt vad gäller kontinuitet, och uppföljning och utvärdering av vidtagna åtgärder. Skolinspektionen bedömer också att den dokumentation som Skolinspektionen fått ta del av inte uppfyller författningarnas krav.

Pedagogiskt ledarskap

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skola ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska också särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt läroplanen är den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver vidare att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Personalen på Söraskolan har beskrivit rektorn som "*osynlig*". Han har delegerat de flesta ledningsuppgifter till biträdande rektorer och arbetslagsledare, vilket enligt personalen gör att skolan i praktiken har många ledare. Enligt personalen är det arbetslagsledarna, som rektorn har delegerat utvecklingen av verksamheten till, som de facto är pedagogiska ledare för skolan. Rektor syns också enligt personalen sällan ute i verksamheten.

Flera ur personalen beskriver att rektorn inte har tillräcklig insikt i AST-verksamheten för att kunna leda den. Personalen i AST-verksamheten beskriver att de "*inte har någon kontakt*" med rektorn. Personalen som arbetar i AST-gruppen har beskrivit att det inte är klart för dem i vilken utsträckning de har tillgång till skolans resurser, som exempelvis elevhälsan. Personalen har också beskrivit att det är svårt att se att AST-verksamheten utvecklas i jämförelse med den övriga verksamheten på skolan.

Skolinspektionens utredning visar att det finns allvarliga brister inom centrala områden som är kopplade till rektorns funktion. Det gäller exempelvis arbetet med särskilt stöd i de särskilda undervisningsgrupperna och det systematiska arbetet med att utveckla utbildningen. Som beskrivits tidigare i beslutet (se ovan under rubriken "Särskilt stöd") har rektorn exempelvis inte förmått att organisera AST-verksamheten på ett sätt som överensstämmer med skollagens krav och som säkerställer att eleverna får sina rättigheter tillgodosedda. Detta trots att rektorn enligt läroplanen har ett utpekat ansvar för att eleverna får särskilt stöd. Avsaknaden av en uppföljning av initierade åtgärder (se ovan under rubriken "Systematiskt kvalitetsarbete") är även det en brist i det peda-

gogiska ledarskapet som innebär att en viktig länk saknas för att utveckla undervisningen och därmed elevernas lärande.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete samt pedagogiska ledarskap. Verksamheten uppfyller därmed inte skollagens krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9 § och 4 kap. 3-6 §§ skollagen, Lgr 11 punkt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Österåkers kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att eleverna har tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

I skollagen anges att elever i alla skolformer utom i förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Av rektors verksamhetsredogörelse beskrivs endast studie- och yrkesvägledning för årskurserna 6 till 9. Skolans studie och yrkesvägledare har i intervjun beskrivit att man har för avsikt att börja med studie- och yrkesvägledning för alla årskurser men att detta inte har påbörjats ännu.

Sammanfattningsvis visar utredningen att eleverna inte har tillgång till personal med kompetens att tillgodose deras behov av studie- och yrkesvägledning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 29 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Kristina Dhenstrand
Beslutsfattare

Sofia Lindström
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.